

ADVIES Nr. 2.009

Zitting van woensdag 7 december 2016

Honderdjarig bestaan van de IAO – De toekomst van de arbeid

x x x

2.824

ADVIES Nr. 2009

Onderwerp: Honderdjarig bestaan van de IAO – De toekomst van de arbeid

Tijdens de 104^e zitting van de Internationale Arbeidsconferentie (juni 2015) heeft de heer Guy Ryder, directeur-generaal van het IAB, een rapport betreffende het eeuwfeestinitiatief voorgelegd waarin de nieuwe uitdagingen die de arbeidswereld moet aangaan, worden geschetst.

Bij brief van 14 december 2015 heeft hij de sociale partners verzocht actief deel te nemen aan het initiatief over de toekomst van de arbeid, dat het centrale thema vormt in het kader van de activiteiten die worden georganiseerd ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van de IAO in 2019.

Dat vraagstuk werd toevertrouwd aan de commissie Internationale Arbeidsorganisatie.

Op verslag van die commissie heeft de Raad op 7 december 2016 het volgende advies uitgebracht.

x x x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. CONTEXT

Tijdens de 104^e zitting van de Internationale Arbeidsconferentie (juni 2015) heeft de heer Guy Ryder, directeur-generaal van het IAB, het eeuwfeestinitiatief over de toekomst van de arbeid voorgesteld om de IAO tools aan te reiken die het mogelijk moeten maken de vele nieuwe uitdagingen, waaronder de technologische evoluties, de ecologische overschakeling of de genderdimensie, te doorgronden en er op een efficiënte manier mee om te gaan.

Elke staat werd verzocht om op nationaal niveau een dialoog te voeren over vier thema's die beslissend zijn voor de toekomst van de arbeid: "werk en samenleving", "waardige jobs voor iedereen", "de organisatie van het werk en de productie" en "governance van het arbeidsmarktbeleid".

In dat verband heeft de heer Guy Ryder bij brief van 14 december 2015 de sociale partners verzocht, actief mee te werken aan het initiatief over de toekomst van de arbeid dat het centrale thema vormt in het kader van de activiteiten ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van de IAO in 2019.

Met het oog op het nationaal reflectieproces, heeft de FOD Werkgelegenheid, waarbij de sociale partners zich aangesloten hebben, op 7 en 8 maart 2016 een seminar georganiseerd rond de toekomst van de arbeid, waarbij nauw samen gewerkt werd met de wetenschappelijke wereld.

Deze bijdrage van de Raad moet dan ook worden opgevat als een eerste fase in een dynamisch proces van sociale dialoog.

In de Raad worden nog andere besprekingen gevoerd over de specifieke aspecten van het arbeidsrecht en de sociale zekerheid die samenhangen met de nieuwe arbeidsorganisatievormen.

II. STANDPUNT VAN DE RAAD

De Raad onderschrijft het initiatief dat de heer Guy Ryder, directeur-generaal van het IAB, heeft voorgesteld in het kader van het honderdjarige bestaan van de IAO. In antwoord daarop wilde de Raad zijn reflecties toespitsen op drie punten.

Deze bijdrage moet opgevat worden als een eerste fase in een proces van actieve betrokkenheid dat zich uitstrekt tot 2019, wanneer het honderdjarige bestaan van de IAO wordt gevierd, en zelfs verder.

1. Deelneming aan het reflectieseminar over de evoluties in de arbeidswereld en de impact ervan op de normen van de arbeidsmarkt

De Raad deelt mee dat de sociale partners die vertegenwoordigd zijn in de Raad, deelgenomen hebben aan het evenement dat werd georganiseerd door de Belgische federale overheidsdiensten die belast zijn met het thema arbeid. De representatieve werkgevers- en werknemersorganisaties hebben er hun eerste ideeën, bezorgdheden en verwachtingen geuit omtrent de huidige en toekomstige evoluties van de arbeidswereld en omtrent de vier thema's van het seminar in het bijzonder:

- De impact van de financialisering op de productiemethodes en de distributieketen;
- De transformatie van de arbeid in de algoritmewereld geïnduceerd door de big data;
- De opkomst van de prestatimaatschappij;
- De rol en de toekomst van de normen in de nieuwe arbeidsvormen.

Het verslag van dat seminar werd aan het Internationaal Arbeidsbureau bezorgd.

2. De rol van de sociale dialoog met betrekking tot de toekomst van de arbeid

De Raad stelt vast dat de 21^e eeuw gekenmerkt is door de snelle en continue technologische evolutie van de productiemethoden en maatschappelijke organisatiestructuren, wat leidt tot de ontwikkeling van nieuwe arbeidsorganisatievormen en nieuwe atypische arbeidsvormen.

Hij beklemtoont dat de sociale dialoog bedoeld is om samen op zoek te gaan naar raakpunten in de wederzijdse belangen van de belangrijkste actoren op de arbeidsmarkt.

Om dat juiste evenwicht te vinden moeten stelsels ontwikkeld worden die oplossingen op maat binnen een gepast regelgevend kader mogelijk maken. Dat toekomstig kader moet rekening houden met de economische werkelijkheid en de economische dynamiek en bepaalt tegelijk de voorwaarden, via de arbeidsbescherming, de fiscaliteit, de sociale zekerheid en andere relevante beleidsdomeinen, om elke deloyale concurrentie tussen de onderscheiden actoren te vermijden en schadelijke effecten op de rechten van de werknemers en op de brede samenleving te vermijden.

De sociale partners mogen immers niet aan de zijlijn blijven staan, maar moeten de veranderingen uitdragen, begeleiden en erop inspelen door beleidslijnen uit te zetten waarmee de verschillende vormen van arbeidsorganisatie en nieuwe vormen van arbeidsrelaties, of die nu traditioneel, vernieuwend of nog uit te werken zijn, gekaderd kunnen worden. Die beleidslijnen garanderen de bescherming van de werknemers tegen de mogelijke negatieve effecten van de nieuwe ontwikkelingen enerzijds en een "level playing field" voor de betrokken actoren anderzijds, in overeenstemming met de IAO-normen.

Die voortdurend veranderende situatie roept verwachtingen en uitdagingen, bekommernissen en kansen op, die gegrepen en gekaderd moeten worden. De sociale partners hebben daarin een belangrijke rol te vervullen. In dat verband rijzen er tal van vragen:

- Wat betreft de identificatie van de betrokken partijen en wat betreft de toepasselijke juridische statuten;
- Wat betreft nieuwe evenwichten tussen regelingen op maat van de bedrijven, resp. de individuele werknemers enerzijds en bedrijfsoverstijgende, resp. collectieve afspraken, alsook tussen zekerheid en flexibiliteit om tegemoet te komen aan de noden van de werknemers en van de werkgevers;
- Wat betreft de toegang tot sociale bescherming en de financiering ervan;
- Wat betreft de collectieve vertegenwoordiging, collectieve rechten, tripartiete onderhandeling;

- Wat betreft de financiering van de collectieve diensten of overheden en de fiscaliteit die moet worden toegepast voor de nieuwe arbeidsvormen.

De Raad is zich ervan bewust dat deze vragen weldra zullen rijzen. Tal van onderwerpen krijgen al bijzondere aandacht van de sociale partners in de Nationale Arbeidsraad. Zo werd onlangs een commissie belast met de economie opgericht. Bovendien stellen andere commissies vast dat traditionelere thema's in meer of mindere mate beïnvloed worden door de evolutie van de arbeidswereld, of het nu gaat om veranderingen in de arbeidsorganisatie of om veranderingen in de bestaande arbeidsrelaties en de ontwikkeling van nieuwe atypische arbeidsvormen.

3. Gemeenschappelijke denksporen

De Raad is zich bewust van zowel de grote diversiteit en specificiteit van de uitdagingen en thema's met betrekking tot de toekomst van de arbeid als van het dynamische karakter ervan. Vandaar dat hij zich zal bezinnen over de uitdagingen en kansen met betrekking tot de toekomst van de arbeid en er in de sociale en economische dossiers zal naar streven om:

- een beter begrip van de transformationele veranderingen te bewerkstelligen
- de technologische ontwikkelingen volop te sturen, ondersteunen en kaderen en daarbij het technologische determinisme af te wijzen
- de kansen op het vlak van innovatie en jobcreatie te grijpen en tegelijk de mogelijke schadelijke effecten voor de werkgelegenheid, de kwaliteit van de jobs, de rechten van de werknemers en de brede samenleving te vermijden
- de sociale dialoog en het tripartisme te ondersteunen
- de toenemende ongelijkheid te bestrijden en een inclusieve maatschappij tot stand te brengen
- rekening te houden met het normatieve kader van de IAO

- het belang van opleiding, educatie te erkennen, alsook ook van de ontwikkeling en aanwending van nieuwe vaardigheden een gans leven lang en van de versterking van de digitaliseringsmogelijkheden voor de ondernemingen en de werknemers in alle activiteitssectoren
- bijzondere aandacht te schenken aan de genderdimensie

Het is volgens de sociale partners dan ook wenselijk en noodzakelijk een tripartiete aanpak binnen de IAO aan te houden. De sociale partners zijn zich bewust van hun verantwoordelijkheden om hun werking aan te passen aan de nieuwe werkelijkheid op de arbeidsmarkt en via sociale dialoog evenwichtige en toekomstgerichte oplossingen te vinden voor bovenvermelde uitdagingen.

De Raad wijst er tot slot op dat het initiatief voor het honderdjarige bestaan van de IAO opgevat moet worden als een globaal en transversaal initiatief dat een onlosmakelijk geheel vormt en waarbij elk van de door de directeur-generaal van het IAB aangereikte thema's in samenhang met de andere thema's van het eeuwfeest behandeld moet worden.
